

Tania Karanja
Enheten för social hållbarhet
010-2236487

Regeringskansliet
Socialdepartementet
10333 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om utkast till lagrådsremiss Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende S2022/03649

Er beteckning: S2022/03649

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser positivt på de förslag som presenterats i utkastet till lagrådsremissen och särskilt på förslaget om en lag med särskilda bestämmelser om placering av barn i skyddat boende samt regleringen av skyddade boenden i Socialtjänstlagen och Socialtjänstförordningen och införandet av tillståndsplikt för sådan verksamhet.

I fråga om ikraftträdandet så befarar Länsstyrelsen att det är för kort tid för kommunerna att bereda sina verksamheter för den kommande lagändringen till och med 1 juli 2023 och bestrider därmed utkastets förslag. Länsstyrelsen håller med om att det är angeläget att utkastets förslag träder i kraft så snart som möjligt, men framhåller vikten av att berörda verksamheter får rimlig tid att förbereda sig för kommande förändringar. Länsstyrelsen anser att verksamheterna rimligen skulle få år 2023 på sig att förbereda sig, och att ikraftträdandet skulle vara först 1 januari 2024 och således att en huvudman som bedriver verksamhet i form av skyddat boende senast 1 april ska 2024 ansöka om tillstånd för att få fortsätta bedriva verksamheten.

Länsstyrelsen ser positivt på att få ett nytt utvidgat uppdrag om kompetensstöd. Länsstyrelsen bedömer att det nya regelverket kan införlivas väl i nuvarande arbete och kunskapen om barn i skyddat boende kan med fördel spridas via befintliga strukturer för regionalt kompetensstöd.

Länsstyrelsen ser dock ett behov av ett förtydligande av samverkansstrukturen mellan Länsstyrelserna och de regionala stödstrukturerna inom Sveriges kommuner och regioner i länen. Parterna har kompletterande kompetens gällande barnavårdsutredningar och mäns

våld mot kvinnor. Utifrån ett kompetensstödsperspektiv ser Länsstyrelsen kvalitetsfördelar med en tydligare ansvarsfördelning mellan parterna.

Synpunkter på förslag i utkast till lagrådsremiss

5.1 DEN SOM BEHÖVER STÖD OCH SKYDD TILL FÖLJD AV HOT, VÅLD ELLER ANDRA ÖVERGREPP SKA TAS EMOT I ETT SKYDDAT BOENDE

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Länsstyrelsen ser särskilt positivt på att skyddat boende förs in i Socialtjänstlagen samt instämmer i utkastets bedömning om att en definition av skyddat boende bör föras in i socialtjänstförordningen. Länsstyrelsen finner vidare att det är positivt att man i utkastet poängterar att målgruppen för skyddat boende bör vara alla våldsutsatta med behov av insatsen, och inte endast de som utsatts för våld av en närstående. Detta för att öppna möjlighet för att den som utsatts för hedersrelaterat våld eller för prostitution och människohandel för sexuella ändamål kan tänkas vara i behov av placering i skydd.

5.3 PLACERINGSKOMMUNENS ANSVAR

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunernas ansvar för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska gälla även för personer som till följd av beslut av kommunen är bosatt i ett skyddat boende i en annan kommun.

För att säkerställa kvaliteten på insatsen och inte äventyra säkerheten för personer i skyddat boende vill Länsstyrelsen betona vikten av kompetensutveckling och metodstöd till aktörer som är utförare av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

6.1.1 BARN BÖR BEVILJAS EN EGEN INSATS VID VISTELSE I SKYDDAT BOENDE

Länsstyrelse instämmer i redogjord bedömning.

Länsstyrelsen ser förslaget om att socialnämnden får ansvar för att göra en individuell behovsprövning och bevilja barnet en egen insats vid vistelse i skyddat boende som positivt utifrån att stärka våldsutsatta barns rättigheter och möjligheter att få stöd utifrån sina behov.

6.1.3 SOCIALNÄMNDEN ANSVARAR ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN FÖR ATT TILLGODOSE BARNETS BEHOV AV STÖD- OCH HJÄLPINSATSER

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att socialnämnd ska utse en person inom socialtjänsten som tar ansvar för att barnets behov och rättigheter tillgodoses. Länsstyrelsen anser dock att det är viktigt att denna person utför detta uppdrag i samförstånd med den vårdnadshavare som barnet är placerat tillsammans med i det skyddade boendet för att inte riskera att inskränka vårdnadshavarens rätt att utöva sitt föräldraansvar.

6.1.5 UPPFÖLJNING AV BARNETS SITUATION NÄR PLACERINGEN UPPHÖRT

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Länsstyrelsen ser förslaget om att socialnämnden ska få besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i det skyddade boendet har upphört, om barnet bedöms vara i särskilt behov av nämndens stöd eller skydd men samtycke till sådan åtgärd saknas. Detta bedöms som särskilt viktigt i de fall där barnet tillsammans med placerad vårdnadshavare återgår till att bo med den vårdnadshavare som utövat våld mot den andra vårdnadshavaren.

6.2.2 BESTÄMMELSERNA OM ETT BARN S PLACERING I SKYDDAT BOENDE NÄR DET SAKNAS SAMTYCKE FRÅN BÅDA VÅRDNADSHAVARNA SKA REGLERAS I EN SÄRSKILD LAG

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

6.2.3 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT BARN S PLACERING I SKYDDAT BOENDE UTAN BÅDA VÅRDNADSHAVARNAS SAMTYCKE

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

6.2.5 OMEDELBAR PLACERING I SKYDDAT BOENDE

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget om att ett barn ska kunna placeras omedelbart i skyddat boende tillsammans med den ena vårdnadshavaren även när samtycke från den andra vårdnadshavaren inte kan inhämtas, med hänsyn till exempel skyddsaspekter.

6.2.6 BESTÄMMELSER OM HANDLÄGGNINGEN AV BESLUT OM OMEDELBAR PLACERING

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

6.2.10 BEGRÄNSNING AV UMGÄNGE OCH HEMLIGHÅLLANDE AV VISTELSEORT

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget om att ge socialnämnden möjlighet att besluta om hur barnets umgänge med vårdnadshavare eller förälder ska se ut, utifrån tanken om att skydda barnet från risker och säkerställa dess säkerhet. Länsstyrelsen vill dock framföra att begränsande beslut är

kortsiktiga samt inskränkande. Socialnämnden bör vid sådana beslut erbjuda information samt vid behov erbjuda stöd i andra frågor som till exempel vårdnad, boende och umgänge. Detta för att svara upp mot barnets behov av skydd och stöd utifrån ett mer långsiktigt perspektiv så som i anslutning till avslutad placering.

Vad gäller socialnämndens möjlighet att besluta att barnets vistelseort inte ska röjas för vårdnadshavare eller föräldrar, så anser Länsstyrelsen att detta bör vara utgångspunkten vid placering av barn i skyddat boende. Fundamentet för att säkerställa säkerheten och skydd för vuxna och barn som flyr hot, våld eller övergrepp är att deras vistelseort inte är känd. Det bör således vara utgångspunkten för socialnämnden att i alla fall där fråga om placering av barn i skyddat boende enligt den nya lagen besluta om att hemlighålla vistelseorten. I annat fall faller syftet med skyddsplaceringen.

6.2.11 UTÖVANDE AV VÅRDNADEN UNDER PLACERING

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att socialnämnden ska ges befogenhet att i vissa fall få fatta beslut gällande barnets skolgång, val eller byte av förskolenhet och vissa insatser inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten, som normalt kräver båda vårdnadshavarnas deltagande. Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget då vårdnadshavarens bestämmanderätt under placering anses nödvändig för att barnet ska få sina stödbehov samt obligatorisk skolgång tillgodosett. I detta hänseende vill Länsstyrelsen framföra att placering i skyddat boende är en kortsiktig åtgärd för att säkerställa skydd och att det behöver finnas en långsiktighet i tanken om stöd till placerad vårdnadshavare i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge. Länsstyrelsen anser av den anledningen att socialnämnden i sådana fall det är nödvändigt bör erbjuda placerad vårdnadshavaren information och vid behov erbjuda stöd i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge. Detta för att svara upp mot barnets behov av skydd och stöd både utifrån akut-, kort- och lång sikt och i anslutning till avslutad placering.

6.2.12 PLACERINGS UPPHÖRANDE

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

6.2.14 VISSA BESTÄMMELSER OM HANDLÄGGNINGEN

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

6.2.17 BESTÄMMELSER OM ÖVERKLAGAN

Länsstyrelsen tillstyrker del av förslagen som rör att socialnämndens beslut i fråga om fortsatt placering i skyddat boende, liksom socialnämndens beslut om umgängesbegränsning ska kunna överklagas. Likaså förslaget om rättsens beslut om förlängd tid för socialnämnden att ansöka om placering i skyddat boende inte ska få överklagas.

Länsstyrelsen bestrider förslaget om att socialnämndens beslut om hemlighållande av vistelseort ska gå att överklaga.

Länsstyrelsen har ytterligare önskemål om tillägg till förslaget om beslut som bör gå att överklaga.

Länsstyrelsen anser att hemlighållande av vistelseort bör vara ett fundament för att skyddsplacera både vuxna och då även medföljande barn. De facto att socialnämndens beslut om att hemlighålla vistelseorten går att överklaga blir i realiteten problematisk då det innebär att fundamentet för skyddet faller om den som barnet skyddas mot känner till vart barnet vistas. Detta beslut bör således inte gå att överklaga.

Länsstyrelsen anser att socialnämndens beslut om placeringens upphörande ska gå att överklaga mot bakgrund av att tillförsäkra rättssäkerhet för den enskilde. Länsstyrelsen ser att det i praktiken kan försvåra situationen för den placerade vårdnadshavaren och det placerade barnet om de inte instämmer i socialnämndens bedömning kring placering utifrån fortsatt skyddsbehov. Av den anledningen bör således beslut om placeringens upphörande läggas till i förslag om beslut som går att överklaga.

6.2.18 EN PLACERING I SKYDDAT BOENDE MED ENDAST EN AV TVÅ VÅRDNADSHAVARES SAMTYCKE ÄR FÖRENLIGT MED GRUNDLÄGGANDE FRI- OCH RÄTTIGHETER

Länsstyrelsen instämmer i redogjord bedömning.

6.3.1 BARN OCH UNGA I SKYDDAT BOENDE SKA ERBJUDAS EN HÄLSOUNDERSÖKNING

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen med önskemål om tillägg.

Länsstyrelsen anser det positivt att förslaget betonar vikten av att barn som placeras i skyddat boende erbjuds hälsoundersökning genom Regionen. Länsstyrelsen skulle vilja addera att barn i samband med placering på skyddat boende även bör erbjudas tandvårdsundersökning eftersom man i utkastet lyft att placerade barn som grupp har sämre fysisk och psykisk hälsa såväl som tandhälsa jämfört med genomsnittet bland barn. Mun- och tandhälsa är en väsentlig del av människors hälsa i övrigt och tandvårdsundersökning bör därför erbjudas likväl som hälsoundersökning.

6.4 BARN OCH UNGA I SKYDDAT BOENDE SKA HA RÄTT TILL UTBILDNING I VISTELSEKOMMUNEN

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

7.2 TILLSTÅNDSPLIKT FÖR SKYDDAT BOENDE

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

7.3 OBLIGATORISK REGISTERKONTROLL AV PERSONAL

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

8.1 VÅRDPLAN OCH GENOMFÖRANDEPLAN

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

8.3 SEKRETESS TILL SKYDD FÖR ENSKILDA

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

8.5 SEKRETESS FÖR UPPGIFTER OM VISSA VERKSAMHETER HOS INSPEKTIONEN FÖR VÅRD OCH OMSORG

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

8.6 SEKRETESS HOS KOMMUNER ELLER REGIONER FÖR UPPGIFT OM ADRESS TILL SKYDDAT BOENDE ELLER HEM FÖR VÅRD ELLER BOENDE

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen.

10 FRÅGAN OM SOCIALFÖRSÄKRINGSFÖRMÅNER BÖR ANALYSERAS VIDARE

Länsstyrelsen instämmer i redogjord bedömning.

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att socialförsäkringsförmåner under den tid ett barn vistas i skyddat boende, bör analyseras vidare och att detta bör ses över i ett annat sammanhang.

11 IKRAFTTRÄDANDE- OCH ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Länsstyrelsen bestrider förslaget om att föreslagna ändringar ska träda i kraft den 1 juli 2023 och att huvudmän som påbörjat en verksamhet i form av skyddat boende senast 1 november 2023 ska ansöka om tillstånd enligt socialtjänstlagen.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att föreslagna ändringar i skollagen ska träda i kraft den 3 juli 2023 samt del i förslaget som berör övergångsbestämmelser före ikraftträdandet och vad som gäller för verksamhet i form av skyddat boende som ansökt om tillstånd i avvaktan på beslut i tillståndsärendet.

Länsstyrelsen bestrider förslaget om att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2023. Länsstyrelsen befarar att det är för kort tid för kommunerna att bereda sina verksamheter för den kommande lagändringen inom denna tidsfrist. De föreslagna ändringarna kommer troligtvis ställa krav på att socialnämnden förstärker samverkan internt mellan enhet för barn och unga samt vuxnenhet i ärenden som rör våldsutsatta vuxna med barn i behov av skyddsplacering. En sådan förändring kommer innebära att nämnden kan komma att behöva genomföra en organisatorisk genomlysning för att säkerställa samsyn, samverkan samt beredskapen gällande ärendehantering i dessa fall vilket kommer kräva stor tidsomfattning. Utifrån Länsstyrelsens roll av att vara ett regionalt stöd ser vi att föreslagna förändringar kommer innebära en stor satsning på kompetensförstärkning och metodutveckling i frågan om att utreda barn

som upplevt våld inkl. risk- och säkerhetsbedömningsarbete. Detta arbete ska göras i samråd med SKR som också utgör en del av den regionala stödstrukturen. En fördelning av ansvar i frågan mellan parter samt tid för att nå ut med detta stöd till länets kommuner inför ikraftträdandet behöver också tas i beaktan i relation till rimlig tid.

Kommunerna kommer även att ha ansvar för att säkra tillgången till skyddade boenden vilket innebär att kommunerna är beroende utav att de skyddade boendena ges rimlig tid till att bereda sina verksamheter inför kommande krav om tillståndsplikt, ansökning till IVO etc. Länsstyrelsen håller med om att det är angeläget att utkastets förslag träder i kraft så snart som möjligt, men framhåller vikten av att berörda verksamheter får rimlig tid att förbereda sig för kommande förändringar. Länsstyrelsen anser att verksamheterna rimligen skulle få år 2023 på sig att förbereda sig, och att ikraftträdandet av utkastets förslag på ändringar skulle vara först 1 januari 2024 och således att en huvudman som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska senast 1 april 2024 ansöka om tillstånd för att få fortsätta bedriva verksamheten.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ser positivt på ett utökat uppdrag om kompetensstöd och bedömer att det nya regelverket kan införlivas väl i nuvarande arbete. Vidare anser Länsstyrelsen att utökad kunskap om barn i skyddat boende även fortsättningsvis kan kommuniceras via befintliga strukturer för regionalt kompetensstöd.

Länsstyrelsen ser dock ett behov av ett förtydligande av samverkansstrukturen mellan Länsstyrelserna och de regionala stödstrukturerna inom Sveriges kommuner och regioner i länen. Parterna har kompletterande kompetens gällande barnavårdsutredningar och mäns våld mot kvinnor. Utifrån ett kompetensstödsperspektiv ser Länsstyrelsen kvalitetsfördelar med en tydligare ansvarsfördelning mellan parterna.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helena Jonsson med utvecklingsledare Tania Karanja som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johan Löwenadler Davidsson, enhetschef Nina Lindgren och samordnare Stina Andersson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

REMISS

Datum
2022-12-01

Beteckning
801-6820-2022

Sida 8/8

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.